

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**  
Педагогічний факультет  
Кафедра початкової та дошкільної освіти

**ЗАТВЕРДЖУЮ**



Проректор із науково-педагогічної  
роботи

Н.В. Михальченко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**СУПЕРВІЗІЯ І НАСТАВНИЦТВО В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ**

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма

Дошкільна освіта

2023-2024 навчальний рік

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Шапочка Катерина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент Е.Шапочка (Шапочка К.А.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від «29» серпня 2023 року №1.

Завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти С.Якименко (Якименко С.І.)

## Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» складена к.пед.н., доцентом Шапочкою Катериною Анатоліївною відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів педагогічних спеціальностей.

Дана програма «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» може бути використана багато профільно в системі підготовки студентів та перепідготовки, підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

У програмі «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» представлено теоретико-методологічні, нормативно-правові та організаційно-методичні засади інклюзивної освіти. Програма спрямована на висвітлення питань диференційованого викладання та оцінювання навчальних досягнень та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі; взаємодії з різнопрофільними фахівцями та батьками дітей з особливими потребами; адаптації/модифікації курикулуму й методики викладання; розроблення індивідуальних навчальних планів та програм для дітей з особливими освітніми потребами на основі визначення їхніх потреб тощо. Для поглибленого вивчення пропонуються корисні ресурси, які складають сучасні наукові матеріали зарубіжних вчених, зокрема, канадських.

Мета курсу – надати студентам сучасні базові знання з інклюзивної педагогіки, зокрема, розкрити тенденції й проблеми становлення інклюзивної освіти в країнах Західної Європи та Північної Америки, розкрити особливості впровадження інклюзивного навчання в системі національної освіти.

Основним завданням курсу є: надання студентам ґрунтовних знань в галузі інклюзивної освіти, а саме у сфері діагностико-аналітичної і консультативної діяльності сформувати у студентів здатність використовувати професійно-профільовані знання; здатність до проектування і впровадження психолого-педагогічних технологій; уміння консультивати осіб з ООП, батьків (законних представників) дітей з ООП з питань організації і реалізації індивідуальних освітніх і абілітаційних/реабілітаційних психолого-педагогічних програм, оптимізації соціально-середовищних умов життєдіяльності; уміння консультивати педагогів освітніх організацій, які здійснюють інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами.

**Ключові слова:** *інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне середовище, універсальний дизайн, курикулум, індивідуальна програма розвитку*

### **Annotation**

The program of the normative discipline "Supervision and mentoring in inclusive education" is made by Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Kateryna Shapochka in accordance with the educational and scientific program of training second (educational) level of higher education in all specialties of the university.

This program "Supervision and mentoring in inclusive education " can be used in many ways in the system of training and retraining of applicants, professional development of teachers.

The program "Supervision and mentoring in inclusive education " presents theoretical and methodological, regulatory and organizational and methodological principles of inclusive education. The program aims to highlight the following issues: global experience in implementing inclusive education; organization of inclusive education in educational institutions; didactic systems and pedagogical technologies of inclusive education; professional competence of the head of institutions with inclusive classes / groups; formation of partnership interaction of inclusive education parties; Index of inclusion as a mechanism for monitoring and evaluating the activities of educational institutions; etc. For in-depth study, useful resources are offered, which are modern scientific materials of foreign scientists, in particular, Canadian.

The purpose of studying the course "Supervision and mentoring in inclusive education" is for future specialists in inclusive education to master modern methodological and organizational approaches to supervision and mentoring as a tool of professional support and professional development at the workplace of the employee.

The main objectives of the course are: to provide students with thorough knowledge in the field of inclusive education, namely in the field of pedagogical management of inclusive education; to form diagnostic-analytical and consultative knowledge on the use of the Index of inclusion as a mechanism for monitoring and evaluating the activities of educational institutions; to form the ability to use professionally profiled knowledge and the introduction of psychological and pedagogical technologies; ability to advise teachers of educational organizations that provide inclusive education for children with special educational needs.

**Key words:** inclusive education, supervision, mentoring, children with special educational needs, inclusive environment

## 1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин 90	Спеціальність 012 Дошкільна освіта Освітньо-професійна програма Дошкільна освіта	<b><i>Рік підготовки:</i></b>	
		VI	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Ступінь магістр	<b><i>Семестр</i></b>	
		III	
<a href="http://moodle.mdu.edu.ua/my/">http://moodle.mdu.edu.ua/my/</a>		<b><i>Лекції</i></b>	
		16	
		<b><i>Практичні, семінарські</i></b>	
		24	
		<b><i>Лабораторні</i></b>	
		-	-
		<b><i>Самостійна робота</i></b>	
		50	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська.

### Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 40 год. – аудиторні заняття, 50 год. – самостійна робота (44,4% ~ 55,6%).

## **Мета та завдання навчальної дисципліни**

Метою вивчення курсу «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» є опанування майбутніми фахівцями з інклюзивної освіти сучасними методичними та організаційними підходами до проведення супервізії і наставництва як інструменту професійної підтримки та професійного розвитку за місцем праці працівника.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття наступних компетенцій:

–здатність працювати самостійно та у команді. Уміння організовувати власну діяльність та виконувати роботу у взаємодії з колегами, надавати допомогу, спрямовану на аналіз та подолання професійних труднощів, запобігання професійному вигоранню;

–здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, спрямування до особистісного та професійного розвитку, самовдосконалення та всебічної професійної самореалізації;

–здатність мислити гнучко й неупереджено, генерувати оригінальні ідеї, вирішувати існуючі проблеми використовуючи нестандартні рішення і підходи;

–здатність демонструвати розуміння інклюзивних цінностей; володіння базовими знаннями та розуміння основних концепцій та теорій інклюзивного навчання; здатність застосувати знання при здійсненні модифікацій та адаптацій змісту і методів навчання, у процесі проектування освітнього процесу та безпечного інклюзивного середовища;

–здатність застосовувати уміння працювати в міждисциплінарній команді під час розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, у процесі соціально-педагогічного супроводу дитини в інклюзивному середовищі;

–здатність розробляти та впроваджувати освітні, соціальні, соціально-педагогічні технології забезпечення інклюзивної освіти в умовах закладів, служб, установ, організацій сфери освіти, охорони здоров'я, соціального захисту;

–здатність розуміти та використовувати сучасні підходи до освіти, розвитку, абілітації, реабілітації і соціальної адаптації осіб з психофізичними порушеннями в освітніх закладах.

### **3. Результати навчання**

Вивчення навчальної дисципліни «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» забезпечує досягнення здобувачами таких результатів навчання:

виявлена здатність критично осмислювати сучасний стан і тенденції розвитку спеціальної та інклюзивної освіти;

виявлена здатність розуміти теоретичні аспекти розвитку, освіти та виховання дітей з особливими освітніми потребами, особливостей їх становлення та соціалізації, принципів надання їм психолого-педагогічної допомоги;

виявлена здатність здійснювати навчальну та організаційну, діяльність в закладах спеціальної та інклюзивної освіти на основі етичних засад професійної діяльності, розуміння та поваги до психофізіологічних особливостей осіб з особливими освітніми потребами;

виявлена здатність встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними установами задля забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства;

виявлена здатність визначати цілі командної та міждисциплінарної взаємодії, робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності спільної діяльності у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі;

виявлена здатність проявляти ініціативу та генерувати якісно нові ідеї, чітко, логічно й аргументовано пояснювати їх як в звичних, так і в незнайомих ситуаціях.

## **4. Програма навчальної дисципліни**

### **4.1. Зміст навчальної дисципліни**

## **Тема 1. Проектування педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Сучасні уявлення про супервізію і наставництво**

Інклюзивна освіта як сучасна освітня парадигма. Інклюзивне навчання як освітній особистісно орієнтований процес

Диференційоване викладання. Організаційно-методичні аспекти диференційованого викладання.

Адаптації та модифікації. Стратегії навчання в інклюзивному класі. Система організації навчання в інклюзивному класі

### **Супервізія і наставництво: основні підходи та принципи в інклюзивній освіті**

Сутність поняття «супервізія», «наставництво». Погляди на визначення та аналіз сторін, мета, завдання супервізії. Основні функції супервізії. Типи супервізії.

Базові цінності супервізії. Супервізія в структурному контексті організації та суспільства. Орієнтованість на людину змісту та процесу. Супервізори та супервізовані. Регулярна супервізія.

Етичні і юридичні принципи супервізії. Компетентність. Інформована згода. Захист прав клієнта і молодого фахівця. Конфіденційність. Відповідальність. Базові етичні принципи супервізії П. Хоукінса та Р. Шохет.

Значення супервізії і наставництва. Адміністративний та освітній методи супервізії. Основні різновиди супервізії: наставницька супервізія (tutorial supervision), навчальна/ тренінгова супервізія (training supervision), менеджерська супервізія (managerial supervision), консультативна супервізія (consultancy supervision).

Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Важливі завдання супервізора. Основні функції супервізора. Різновиди супервізії з огляду на особливості взаємодії супервізора і супервізованого. Супервізія внутрішня, зовнішня, взаємна (інтравізія). Зміст супервізії. Фокуси (проблеми) супервізії. Відповідальність.

## **Тема 2. Моделі супервізії**

Поняття супервізійної моделі. Класифікація супервізорських моделей. Специфічно орієнтовані моделі: модель розвитку вмінь, модель супервізії в сімейній терапії, Роджеріанська модель супервізії.

Професійно орієнтовані фази розвитку супервізії. Індуктивна фаза. Фаза зв'язку: професійний аспект: взаємодія практики й працівника; аспект співпраці: взаємодія працівника й команди; аспект управління: взаємодія команди й установи; організаційний аспект: взаємодія установи й практики. Фаза інтеграції: інтеграція: фокус на роботі в цілому.

Загальні уявлення про фактори, що впливають на супервізорські відносини. Статичні фактори. Динамічні фактори. Гендерні фактори та міжкультурні фактори.

## **Тема 3. Стилi роботи супервізора/ наставника, фокуси та форми**

Основні *стилі* супервізора. Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/ викладання. Ефективні та неефективні стилі супервізії. Аспекти стилю супервізора. «Робочий стиль». Базові компоненти стилю. Спосіб спілкування. Орієнтація на завдання чи процес. Стиль навчання або викладання. Основні умови ефективного навчання стосовно супервізії. Визначення та формування стилю стосунків у супервізії.

Тракування *фокусу* супервізії. Основні стадії фокусування. Класифікації фокусів у супервізії.

*Форми супервізії*. Індивідуальна супервізія: очна та заочна. Моніторинг супервізії. Групова та колегіальна супервізія.

## **Тема 4. Початок роботи супервізора/наставника та супервізорські відносини: етика та цінності**

Ключові елементи контракту. Укладання контракту. Тривалість, частота та інші практичні аспекти супервізії. Початок бесіди. Гнучкість у супервізії. «Синдром ручки дверей». Конфіденційність. Підготовка, визначення порядку денного, методи та навички, ведення записів. Забезпечення оцінки та перегляду, питання меж. Супервізія як динамічний процес.

Значення супервізорських відносин. Чинники супервізорських відносин. Базові принципи, навички та риси супервізії. Опірність (тривога) супервізованого. Основні фактори опору. Типи опору. Тривога. Ефективні стратегії зворотного зв'язку для супервізованого.

Паралельні процеси в супервізії. Трансференція. Контртрансференція. Двоспрямованість паралельних процесів у супервізії.

### **Тема 5. Функції та якості супервізора/наставника. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.**

Особистісні властивості супервізора. Чинники, які формують характер супервізора. Перебування в ролі супервізованого. Перебування в ролі наставника студентів, або вчителя практики. Супервізорські ролі.

Контекст супервізії. Чинники контексту, які впливають на становлення супервізора. Користувачі послуг. Контекст команди.

Діяльність супервізора в новому оточенні. Власні потреби супервізора.

Джерела стресу. Основні стресогенні чинники. Накопичений стрес та вигорання. Проактивна реакція супервізора. Професійне вигорання. Професійна психологічна травма. Адаптація до травми. Реакція супервізора на травму. Адаптація до травми.

### **Тема 6. Супервізія індивідів, груп та команд.**

Поняття групової супервізії. Структура. Ролі. Делегування частин ролі супервізора групи. Різновиди ведення групової супервізії. Методи. Переваги, недоліки та види групової супервізії. Обернена (або зворотна) супервізія. Заміщена супервізія. Якості та властивості супервізора групи.

Поняття команди. Класифікації команд. Аспекти розгляду функціонування конкретної команди. Взаємозалежність членів команди: інтегрованість, співробітництво, незалежність. Відмінності у формальній владі: ієрархічна, делегована, вирівняна. Зовнішні стосунки команди. Мультидисциплінарна команда. Розмір та склад команди. Зовнішні впливи та зосередження на команді. Зосередження на команді задля розв'язання проблем. Навчання роботі з командою.

Формати супервізії. Індивідуальні зустрічі. Зустріч із двома працівниками. Групова супервізія. Перехресна командна супервізія. Консультації з консультантами. Консультації «рівний – рівному».

### **Тема 7. Мотивація працівників і керівництва: навчання та розвиток супервізії і наставництва і інклюзивній освіті.**

Процес навчання та розвитку в супервізії. Сучасні актуальні проблеми навчання супервізорів в Україні. Створення в організації умов для ефективної супервізії. Знання та вміння супервізора. Основні функції визначення базових навичок супервізора. Необхідні для консультаційної супервізії категорії вмінь. Політика розвитку персоналу. Навчання нових супервізорів. Навчання авторитетних супервізорів. Підготовка тренерів.

Самооцінка молодого фахівця. Функції супервізора щодо закінчення консультування (фактори, які впливають на результат консультування). Рекомендації для роботи супервізора (щодо самооцінки, зворотного зв'язку, удосконалення) на різних рівнях його професійного розвитку. Якості супервізора. Адаптовані системи оцінок для супервізора незадовільної оцінки



#### 4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота		лекції	семінарські заняття	самостійна робота
<b>Кредит 1</b>								
Тема 1. Проектування педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Сучасні уявлення про супервізію і наставництво	16	4	4	8	12	2	-	10
Тема 2. Моделі супервізії	14	2	4	8	14	2	-	10
Разом	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>8</b>	<b>16</b>				
<b>Кредит 2</b>								
Тема 3. Стилї роботи супервізора, фокуси та форми	10	2	2	6	14	-	2	10
Тема 4. Початок роботи супервізора та супервізорські відносини: етика та цінності	10	2	4	4	14	-	2	12
Тема 5. Функції та якості супервізора. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму	10	2	2	6	12	2	-	10
Разом	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>8</b>	<b>16</b>				
<b>Кредит 3</b>								
Тема 6. Супервізія індивідів, груп та команд	15	2	4	9	12	2	2	10
Тема 7. Мотивація працівників і керівництва: Навчання та розвиток у супервізії	15	2	4	9	12	2	2	10
Разом	<b>30</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>18</b>				
<b>Всього годин</b>	<b>90</b>	<b>16</b>	<b>24</b>	<b>60</b>	<b>90</b>	<b>10</b>	<b>8</b>	<b>72</b>

#### 4.3. Теми лекцій

№ теми	Назва теми	кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Супервізія: основні підходи та принципи.	2	2
2	Моделі супервізії.	2	2
3	Стилі роботи супервізора, фокуси та форми.	4	-
4	Початок роботи супервізора та супервізорські відносини: етика та цінності.	2	-
5	Функції та якості супервізора. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.	2	2
6	Супервізія індивідів, груп та команд.	2	2
7	Мотивація працівників і керівництва: Навчання та розвиток у супервізії.	2	2
<b>Всього годин</b>		16	10

#### 4.4. Теми семінарських занять

№ теми	Назва теми	кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Супервізія: основні підходи та принципи.	4	-
2	Моделі супервізії.	4	-
3	Стилі роботи супервізора, фокуси та форми.	4	2
4	Початок роботи супервізора та супервізорські відносини: етика та цінності.	4	2
5	Функції та якості супервізора. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.	4	-
6	Супервізія індивідів, груп та команд.	4	2
7	Мотивація працівників і керівництва: Навчання та розвиток у супервізії.	4	2
<b>Всього годин</b>		24	8

#### 4.5. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	1	На основі аналізу практики у сфері освіти зробити SWOT-аналіз сучасної системи здійснення супервізії	5	6
2	1	Проаналізувати Типове положення про проведення супервізії впровадження концепції “Нова українська школа”. Укласти таблицю за наступними критеріями: стандартизація, зміст, форми, умови здійснення, критерії моніторингу та оцінювання.	5	6

3	2	Розробити тренінг з налагодження довірливих стосунків між супервізором та супервізованим та формування лідерських якостей.	5	6
4	3	Розробити тренінг з налагодження взаємодії супервізованого з клієнтом	5	6
5	3	Розробити тренінгові вправи з формування супервізорських відносин	5	6
6	4	Проаналізувати методики оцінювання стилю супервізора та зробити звіт за результатами роботи	5	6
7	4	Використовуючи метод картування громади, зібрати дані про наявну інфраструктуру та соціальні послуги для дітей з ООП та їхніх сімей.	5	6
8	5	Підібрати методи проведення командної супервізії.	5	6
9	5	Підібрати методи проведення групової супервізії.	5	6
10	6	Підібрати методи проведення індивідуальної супервізії.	5	6
11	6	Підготувати презентацію про кращі практики практики здійснення супервізії	5	6
12	7	Знайти у мережі Інтернет, науковій чи публіцистичній літературі матеріали, що містять опис зарубіжних практик здійснення супервізії та підготувати презентацію, дослідити можливості їх імплементації в Україні.	5	6
		<b>Всього годин</b>	50	72

## 8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді презентації PowerPoint: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Орієнтовна тематика ІНДЗ з навчальної дисципліни «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті»:

- a. Особливості організації й управління інклюзивним навчальним закладом.
- b. Проблема розроблення курикулуму в закордонних літературних джерелах.
- c. «Кейс Стаді» як приклад успішної практики.
- d. Навчально-методичне забезпечення освіти дітей з особливими потребами.

## 9. Форми роботи та критерії оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: усне опитування, письмові завдання, тести, участь у дискусіях та обговореннях, доповіді, презентації, есе, метод «case study», тестові методики.

### Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на семінарських заняттях та виконання ними завдань самостійної роботи;
- модульний контроль застосовується після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни, оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення змістового модуля;
- підсумковий контроль проводиться у формі заліку (тестування на сервері електронних ресурсів MOODLE у термін, визначений графіком підсумкового контролю).

### Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

За роботу на семінарському занятті студент може отримати максимум **10 балів**.

**10 балів:** студент дає повну, ґрунтовну, аргументовану відповідь, розкриває і науково обґрунтовує теоретичні положення, виявляє уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, висловлює власні судження та особисте ставлення; відповідь відзначається системністю, послідовністю, логічністю викладу думок і творчим підходом.

**9 балів:** студент демонструє знання матеріалу семінарського заняття в повному обсязі, демонструє окремі неточності у розкритті матеріалу не чітко висловлює власну думку з проблемних питань семінару.

**8 балів:** студент дає повну відповідь на питання, виявляє здатність аналізувати, при цьому допускає неточності у розкритті змісту питання або відповідь не повна.

**7 балів:** студент з похибками демонструє знання основного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних питаннях семінару, допускає помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача.

**6 балів:** відповідь студента на питання є неповною, не наводяться приклади, допущено окремі неточності у розкритті змісту питання, відсутній глибокий аналіз.

**5 балів:** студент демонструє фрагментарні знання матеріалу семінарського заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної термінології, не вміє висловлюватися логічно.

**4 бали:** студент демонструє фрагментарні знання семінарського заняття, які є частково правильними; відповідь містить грубі помилки у аналізі подій, явищ, фактів, використанні політологічної термінології, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблеми.

**3 бали:** студент дає неповну, нелогічну, неаргументовану відповідь на питання; або ж у відповіді допущені суттєві помилки, відсутня здатність аналізувати.

**2 бали:** відповідь на питання є фрагментарною, у ній допущені суттєві помилки.

**1 бал:** студент не володіє знаннями з семінарського заняття, відповідь неправильна.

**0 балів:** відповідь на питання відсутня.

### Розподіл балів, які отримують студенти

#### Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 кредити

Поточне оцінювання та самостійна робота	Контрольна робота	Іспит	Накопичувальні бали/ Сума
--	----------------------	-------	---------------------------------

Кредит 1			Кредит 2			Кредит 3			20	40	300/ 100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
20	20	20	20	20	20	20	20	20			
40			40			20					

Розрахунок балів за один кредит: 1 кредит – 100 балів, а саме 40 б. 1 кредит.– самостійна робота, 60 б. – поточне оцінювання, зокрема 20 б. контрольна робота.

Таким чином максимальна кількість балів, яку студент може отримати - 300 б., що складає 60 %. Решта – складання іспиту ( 40%).

### Критерії оцінювання поточної/ самостійної роботи

Поточна робота за заняттях з інклюзивної освіти передбачає опитування вивченого теоретичного матеріалу. За національною шкалою проводиться наступне оцінювання:

«Відмінно» – студент виконує всі вправи, зазначені робочою програмою, повністю засвоїв теоретичний матеріал відповідної;

«Добре» – студент виконує всі вправи, зазначені робочою програмою, виконання вправ викликає невеликі труднощі; добре володіє теоретичними знаннями;

«Задовільно» – студент виконує лише частину вправ, що зазначені робочою програмою; має певні прогалини у теоретичних знаннях з відповідної теми;

«Незадовільно» – студент не виконує взагалі або виконує недостатню кількість вправ, не оволодів теоретичними знаннями з відповідної теми.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

### 10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та демонстрування результатів навчання є: поточне усне опитування, поточні письмові самостійні роботи, контрольні роботи, тестові технології, презентації, проекти, підсумкова комплексна контрольна робота.

### 11. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні, практико-теоретичні, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні Технології: здоров'язбережувальні, інформаційно-комунікаційні, комунікативно-мовленнєві, соціально-комунікативні, розвивальні, діагностичні, пропедевтичні, особистісно зорієнтовані, диференційованого навчання, методики виховного спрямування

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

### **Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна**

1. Мультимедійний проєктор – демонстрація презентацій.
2. Комп'ютери з доступом до Інтернету – проведення підсумкового контролю.

## **12. Рекомендована література**

### **Базова**

1. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2019.09.18/%D0%A1%D1%83%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%96%D0%B7%D1%96%D1%8F.pdf>

2. Браун А. Супервізор у соціальній роботі: Супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах / А. Браун, А. Боурн ; [пер. з англ. Т. Семигіної]. К. : Університет. вид-во «Пультсари», 2003. – 240 с.

3. Волошина, О. В. (2021). Інтервізія та супервізія як форми методичного супроводу професійного розвитку фахівців системи психологічного забезпечення з во із специфічними умовами навчання. *Редакційна колегія*, 36.

4. Іванюк, І. (2018). Супервізія та інтервізія у роботі педагога. *Психологія та психосоціальні інтервенції*, 1, 36-40.

5. Іванюк, І. В. (2018). Супервізія та інтервізія в школі: дієві засоби від професійного вигорання вчителів. *Сучасна школа України*, 10, 40-44.

6. Klokar, N. I., Goncharenko, N., & Dymenko, R. (2019). Супервізія як демократична складова управління Новою українською школою: основні принципи. *Global Academics*, 3(4).

7. Олексін, Ю. П., & Якубовська, С. С. (2018). Педагогічна супервізія як елемент індивідуалізації дуального навчання. *Young*, 56(4.1).

8. Bauman W. F. (1972) Games counselor trainees play: Dealing with trainee resistance, *Counselor Education and Supervision*, U(3):251-256.

9. Benschoff J. B. (1992) Peer consultation for professional counselors. Ann Arbor, MA : Clearinghouse of Counseling and Personnel Services.

10. Bernard J. M., Goodyear R. K. (1992) Fundamentals of clinical supervision. Boston : Allyn & Bacon.

11. Borders L. D. (1989) A pragmatic agenda for developmental supervision research. *Counselor Education and Supervision*, 29(0): 16-24.

12. Bradley L. G. (1989) Counselor supervision: Principles, process, and practice (2nd ed.). Muncie: IN : Accelerated Development.

### **Допоміжна**

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. -К.: САММІТ-книга, 2008
2. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. - К: « А. С. К. », 2012. - 308 с.
3. Данілавичюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с.
4. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А. А. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч. курс та навчально-методичний посібник / за заг.ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. - 124 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
6. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., - К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. - 76 с.
7. Шапочка К.А. Методичні рекомендації з дисципліни «Інклюзивна освіта». Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 137 с.

### 13. Інформаційні ресурси

- [www.nmc.io.ippo.kubg.edu.ua](http://www.nmc.io.ippo.kubg.edu.ua)
- [www.ussf.kiev.ua](http://www.ussf.kiev.ua)
- [www.naiu.org.ua](http://www.naiu.org.ua)
- <http://ispukr.org.ua/>